PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2011. március 29.[1]

1. A Bundesgerichtshof és a Tribunal de grande instance de Paris által kezdeményezett jelen egyesített ügyek számos kérdést vetnek fel mindenekelőtt a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2001/44/EK rendelet 5. cikke 3. pontjának értelmezésével kapcsolatban.[2]

2. Pontosabban, az említett bíróságok a nemzeti bíróságok joghatóságának terjedelmét illetően tesznek fel kérdést személyiségi jogok valamely internetes honlap általi megsértésével kapcsolatos jogviták esetén. Amint az ismeretes, a Bíróság megállapította a 2001/44 rendelet 5. cikke 3. pontjának (amely akkor az 1968. szeptember 27-i Brüsszeli Egyezményben szerepelt) alkalmazhatóságát a sajtóban elkövetett rágalmazási ügyek[3] vonatkozásában a Shevill-ügyben 1995-ben hozott ítéletében[4]. A jelen ügyben előterjesztett kérdések lehetővé teszik a Bíróság számára az említett határozat alkalmazhatóságának megállapítását a nagy változásokon átesett valóság vonatkozásában, amelyben a nyomtatott sajtó gyorsuló ütemben és visszafordíthatatlanul átadja a helyét az interneten hozzáférhető elektronikus médiának.

3. A fentiekben foglaltak olyan kérdésre hívják fel a figyelmet, amely közvetve kétségtelenül mindig felmerült a személyiségi jogok médiatevékenység általi bármilyen módon történő megsértése problémakörében. E jogok védelme kapcsán valójában nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy e jogoknak a kommunikációs szabadságokkal[5] szembeni *feszültséggel* teli összefüggésben kell megállniuk, amelyekkel egyensúlyban kell lenniük. Szükséges e helyzet összetettségének ismerete ahhoz, hogy megfelelően gondolkodhassunk a jelen egyesített ügyek központi kérdéséről, amely nem más,

1 – Eredeti nyelv: spanyol.

2 – A joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 2001/44/EK tanácsi rendelet (*HL L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.).*

3 – Ezen a ponton felhívom a figyelmet arra, hogy a „rágalmazás” Bíróság által a Shevill-ügyben hozott ítéletben használt fogalmát a jelen eljárás során általános értelemben és a „személyiségi jogok megsértésének” szinonimájaként használták. A jelen indítványban utóbbi fogalom használatára korlátozódom, kivéve azokat az eseteket, amelyekben a Shevill-ügyben hozott ítéletre történő hivatkozás során a „rágalmazás” fogalma alkalmazandó, a Bíróság által a hivatkozott határozatban eredetileg használt fogalomnak megfelelően.

4 – A C-68/93. sz., Shevill és társai ügyben 1995. március 7-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-415. o.).

5 – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7., 11. cikke.

mint a nemzetközi bírósági joghatóság meghatározása a személyiségi jogoknak a „háló" közegében elkövetett megsértéséből eredő jogviták esetén.

4. A Bundesgerichtshof azt kérdezi továbbá, hogy az uniós jog, pontosabban az elektronikus kereskedelemről szóló 2000/31/EK irányelv[6] 3. cikke kollíziós jellegű szabály-e, amely meghatározza az alkalmazandó jogot egy honlapon elkövetett, személyiségi jogsértésekből eredő, szerződésen kívüli károkozásért való felelősség vonatkozásában.

I – Az uniós jog

5. A 2001/44 rendelet a bíróságok joghatóságának szabályairól, valamint a határozatok elismeréséről rendelkezik, a polgári és kereskedelmi ügyekben eljáró bíróságok kijelölése szempontjainak egységesítése érdekében. A rendelet céljai a preambulumbekezdéseiben kerülnek meghatározásra, amelyek közül a jelen ügy szempontjából az alábbiakat kell kiemelni:

„(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni.

(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagy az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elősegítésére irányuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani."

6. A bírósági joghatóságról szóló rendelkezések között a rendelet 2. cikkében az alperes lakóhelye szerinti bíróságot írja elő általános szabályként:

„*2. cikk*

(1) E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.

[…]"

6 – A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („elektronikus kereskedelemről szóló irányelv") (*HL L 178., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 25. kötet, 399. o.).*

7. A rendelet 3. cikke rendelkezik az általános joghatóság alóli kivétel lehetőségéről, amennyiben fennállnak a II. fejezet 2–7. szakaszában foglalt különös joghatóság alkalmazásának feltételei. A felsorolt különös joghatósági okok közül az 5. cikk 3. pontjában foglaltat érdemes kiemelni:

„*5. cikk*

Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[…]

3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.”

8. A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében hangsúlyozza, hogy „ez az irányelv nem állapít meg újabb nemzetközi magánjogi szabályokat, és nem foglalkozik a Bíróságok hatáskörével”.

9. A 2000/31 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése kölcsönös elismerési szabályt tartalmaz, amely a következők szerint rendelkezik:

„*3. cikk*

Belső piac

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a területén letelepedett szolgáltatók által nyújtott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások megfeleljenek azoknak az adott tagállamban alkalmazandó nemzeti rendelkezéseknek, amelyek beletartoznak a szabályozott területbe.

(2) A tagállamok nem korlátozhatják a szabályozott területtel összefüggő okokból az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások másik tagállamból történő nyújtásának szabadságát.”

II – A tényállás

A – *Az eDate Advertising ügy (C-509/09. sz. ügy)*

10. 1993-ban a német állampolgárságú és a Németországi Szövetségi Köztársaságban állandó lakóhellyel rendelkező X urat egy

német bíróság életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte egy ismert német színész megölése miatt. 2008 januárjától kezdődően X urat feltételes szabadságra bocsátották.

11. Az eDate Advertising GmbH (a továbbiakban: eDate) internetes portált üzemeltető osztrák társaság, amelynek honlapja „liberális és politikailag független médiumként" a „homoszexuális, biszexuális és transzszexuális" közösségeket célozza meg. 1999. augusztus 23-tól kezdve az eDate tájékoztatást adott X úrról olvasói számára, feltüntetve vezeték- és keresztnevét, és kiemelve, hogy X úr és bátyja (akit ugyanazért a bűncselekményért ítéltek el) a német alkotmánybíróság előtt jogorvoslati kérelmet nyújtottak be az elítélésük ellen.

12. 2007. június 5-én X úr felszólította alperest, hogy hagyjon fel a személyét érintő mindenfajta információ terjesztésével; ezen kérelemre ha nem is érkezett írásbeli válasz, néhány nappal később, június 18-án a hivatkozott információt az említett internetes honlapról eltávolították.

13. X úr a német bíróságokhoz fordult, és azt kérte, hogy tiltsák el az eDate-et e magatartástól a Németországi Szövetségi Köztársaság teljes területére kiterjedően, és kötelezzék az alperest annak abbahagyására, hogy a személyére vonatkozóan bármiféle tájékoztatást adjon. A Landgericht Hamburg, amely első fokon járt el az ügyben, X úr javára döntött, ahogy a másodfokon eljáró Hanseatisches Oberlandesgericht is.

14. Az eDate mindkét bíróság előtti eljárásban a német polgári bíróságok nemzetközi joghatóságának megkérdőjelezésével vitatta a keresetet. A másodfokú határozattal szemben az eDate felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Bundesgerichtshof előtt, újból a német bíróságok joghatóságának hiányára hivatkozva, amely kérdés köré az említett bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett mindhárom kérdés csoportosul.

B – *A Martinez és Martinez ügy (C-161/10. sz. ügy)*

15. 2008. február 3-án a brit Sunday Mirror napilap internetes kiadványában fotósorozatot tett közzé, amelyet egy „Kylie Minogue újra együtt Olivier Martinezzel" című szöveg kísért. A cikk elmesélte a pár találkozását Párizsban, és célzott arra, hogy „a múlt évben szakítottak", továbbá hogy a „23 órás romantikus utazás" a szerelmi kapcsolat újrakezdését támasztja alá. A cikk továbbá Olivier Martinez édesapja, Robert Martinez nyilatkozataira hivatkozott.

16. Olivier Martinez és Robert Martinez – mindketten francia állampolgárságúak – pert indítottak a Tribunal de grande instance de Paris előtt az angol jog hatálya alá tartozó MGN Limited társaság ellen, amely a Sunday Mirror napilap tulajdonosa.

Álláspontjuk szerint az említett médium által közzétett információ megsértette a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat és Olivier Martinez képmáshoz fűződő jogát. Az alperest 2008. augusztus 28-ra beidézték a Bíróságra, miközben ő vitatta a francia bíróság nemzetközi joghatóságát, arra hivatkozással, hogy a brit bíróságok rendelkeztek joghatósággal, pontosabban a High Court of Justice.

17. A felek meghallgatását és egy korábbi előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztését (amely elfogadhatatlannak bizonyult a hatáskör nyilvánvaló hiánya miatt[7]) követően a Tribunal de grande instance újból azzal kérdéssel fordult az Európai Unió Bíróságához, hogy állapítsa meg a francia bíróságok joghatóságának terjedelmét.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

18. A C-509/09. sz. ügyben 2009. december 9-én érkezett a Bírósághoz a Bundesgerichtshof előzetes döntéshozatal iránti kérelme, amelyben a következő kérdéseket terjesztette elő:

„1) A személyiségi jogok valamely internetes honlap tartalma általi (lehetséges) megsértése esetén a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 44/2001 rendelet) 5. cikkének 3. pontjában foglalt »ahol a káresemény […] bekövetkezhet« fordulatot úgy kell-e értelmezni, hogy

az érintett bármely olyan tagállam bírósága előtt előterjeszthet a honlap üzemeltetőjével szemben abbahagyásra kötelezés iránti keresetet, ahol a honlap letölthető, függetlenül attól, hogy az üzemeltető melyik tagállamban telepedett le,

vagy

a honlap üzemeltetőjének letelepedése szerinti tagállamon kívüli bíróság joghatósága megállapításának az a feltétele, hogy a műszakilag lehetséges letölthetőségen túlmenően a kifogásolt tartalomnak vagy a honlapnak a bíróság államához való sajátos kötődése (belföldi kötődés) álljon fenn?

2) Ha ilyen sajátos belföldi kötődés szükséges:

Milyen szempontok szerint határozható meg ez a kötődés?

7 – A C-278/09. sz., Martinez és Martinez ügyben 2009. november 20-án hozott végzés (EBHT 2009., I-11099. o.).

Attól függ a belföldi kötődés, hogy a kifogásolt honlap az üzemeltető rendelkezésének megfelelően célzottan a bíróság államának internetfelhasználóira (is) irányul-e, vagy elegendő, hogy a honlapról letölthető információk objektív kötődést mutassanak a bíróság államához abban az értelemben, hogy az ellentétes érdekeknek – a felperes személyiségi jogainak tiszteletben tartásához fűződő érdekének, és az üzemeltető honlapja kialakításához és a tájékoztatáshoz fűződő érdekének – az összeütközése az egyedi eset körülményei, különösen a kifogásolt honlap tartalma alapján a bíróság államában ténylegesen bekövetkezett vagy bekövetkezhet?

Függ-e a különös belföldi kötődés megállapítása a kifogásolt honlapnak a bíróság államában történő letöltéseinek számától?

3) Ha a bíróság joghatóságának megállapításához nem szükséges a különös belföldi kötődés, vagy ha a megállapításához elegendő, hogy a kifogásolt információk objektív kötődést mutatnak a bíróság államához abban az értelemben, hogy az ellentétes érdekek összeütközése a bíróság államában az egyedi eset körülményei, különösen a kifogásolt honlap tartalma alapján ténylegesen bekövetkezett vagy bekövetkezhet, és a különös belföldi kötődés megállapításának nem feltétele a kifogásolt honlapnak a bíróság államában történő minimális számú letöltése:

A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni,

hogy e rendelkezéseknek kollíziós szabály jelleget kell tulajdonítani abban az értelemben, hogy a nemzeti kollíziós szabályok háttérbe szorításával a magánjog területén is a származási országban hatályos jog kizárólagos alkalmazását rendelik el,

vagy

e rendelkezések esetében anyagi jogi korrekcióról van szó, amely a nemzeti kollíziós szabályok szerint alkalmazandónak nyilvánított jog anyagi jogi következményét tartalmilag módosítja, és a származási ország rendelkezéseire korlátozza?

Abban az esetben, ha az e-kereskedelmi irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése kollíziós szabály jellegű:

A hivatkozott rendelkezések csupán a származási országban hatályos anyagi

jog kizárólagos alkalmazását vagy az ott hatályos kollíziós szabályok alkalmazását is elrendelik, amelynek következményeként megmarad annak lehetősége, hogy a származási ország joga a rendeltetési ország jogára utaljon?"

19. A Tribunal de grande instance de Paris által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés 2010. április 6-án érkezett a Bírósághoz, amelynek szövege a következő:

„A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 2. cikkét és 5. cikkének 3. pontját úgy kell-e értelmezni, mint amelyek kizárólag akkor adnak valamely tagállam bíróságának joghatóságot a személyiségi jogok esetleges megsértése – amely jogsértésre információknak és/vagy fényképeknek egy másik tagállamban, illetve harmadik, mindenesetre az elsőtől eltérő tagállamban székhellyel rendelkező társaság által ebben a másik tagállamban szerkesztett internetes oldalon való közzétételével került sor – tárgyában benyújtott kereset elbírálására:

– ha ez az internetes oldal az első tagállamban letölthető,

– vagy kizárólag akkor, ha a káresemény és az első tagállam területe között elégséges, lényeges vagy jelentős kapcsolat áll fenn, továbbá ebben a második esetben, amennyiben ez a kapcsolat a következőkből ered:

– a vitatott oldal első tagállamban történő letöltéseinek abszolút értékben vett vagy az említett oldal teljes látogatottságához viszonyított száma,

– a személyiségi jogainak megsértését állító személy vagy általánosabban az érintett személyek lakóhelye, illetve állampolgársága,

– az a nyelv, amelyen a vitatott információkat terjesztik, vagy bármely más körülmény, amely alkalmas az oldal szerkesztője azon szándékának bizonyítására, hogy célközönsége kifejezetten az első állam lakossága,

– az a hely, ahol a hivatkozott események bekövetkeztek, és/vagy az adott esetben interneten közzétett fényképek készültek,

– egyéb szempontok?"

20. Az C-509/09. sz. eDate Advertising ügyben az eDate Advertising és X úr, Dánia, Németország, Görögország, Olaszország,

Luxemburg, Ausztria kormánya és az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a Bizottság képviselői terjesztettek elő írásbeli észrevételeket.

IV – Az eDate Advertising ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságáról (C-509/09. sz. ügy)

21. A C-161/10. sz., Martinez és Martinez ügyben az MGN Limited társaság, Dánia, Franciaország és Ausztria kormánya, valamint a Bizottság képviselői terjesztettek elő írásbeli észrevételeket.

25. Az Olasz Köztársaság álláspontja szerint az eDate Advertising ügyben előterjesztett kérdéseket elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, mivel a kifogásolt információt az eDate Advertising a felperes kérelmére eltávolította. Következésképpen az X úr által magatartás abbahagyása iránt indított kereset – az olasz kormány álláspontja szerint – nem kapcsolódik a Bíróság előtt felvetett értelmezési kérdésekhez.

22. 2010. október 29-i végzésével a Bíróság elnöke az eljárási szabályzat 43. cikkének alkalmazásával elrendelte a C-509/09. és C-161/10. sz. ügyek egyesítését.

26. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint kivételes esetekben a Bíróság feladata azon körülmények vizsgálata, amelyek között a kérdést előterjesztő bíróság hozzá fordult. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha nyilvánvaló, hogy a közösségi jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás valóságával vagy tárgyával, illetve ha a probléma hipotetikus jellegű.[8]

23. X úr 2010. november 22-én költségmentességet kért a Bíróságtól, amelyet a Bíróság 2010. december 10-i végzésével elutasított.

27. Az eDate Advertising ügy ténybeli és eljárási hátterének ismeretében, álláspontom szerint a kérdés elfogadható. Valójában az a tény, hogy az információt eltávolították, nem zárja ki a kérelmező jogát a magatartás

24. A tárgyalásra 2010. december 14-én került sor, az MGN Limited és az eDate Advertising, a dán és a görög kormány, valamint a Bizottság képviselőinek részvételével.

8 – Ebben az értelemben lásd többek között a 244/80. sz. Foglia-ügyben 1981. december 16-án hozott ítélet (EBHT 1981., 3045. o.) 21. pontját, a C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-2099. o.) 39. pontját és a C-544/07. sz. Rüffler-ügyben 2009. április 23-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-3389. o.) 37. pontját.

abbahagyása iránti kereset előterjesztésére a jövőre nézve, vagy kártérítési per indítására akár a jelen eljárásban, akár egy későbbiben. A Bíróság több alkalommal kimondta, hogy 2001/44 rendelet 5. cikkének 3. pontja megállapítja a joghatóságot akkor is, ha a per tárgya egy bekövetkezett káresemény miatti kártérítés, és abban az esetben is, ha a per célja a kár bekövetkezésének megakadályozása, akár kártérítésre, akár a magatartás abbahagyására irányul.[9] Az alapeljárásban a második eset áll fenn, az eljárás célja a jövőbeni káresemények bekövetkezésének megakadályozása, pontosabban X úr esetében egy olyan információ terjesztésének megakadályozása, amely már széles körben ismert. A Bíróság által adott válasz tehát hasznos lehet a kérdést előterjesztő bíróság számára, következésképpen a kérdés elfogadhatónak minősül, figyelemmel a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kidolgozott szempontokra.

V – Az egyesítés indokairól: a kérdések közötti átfedés és a válaszok megközelítési módja

28. Ahogy a jelen indítvány 22. pontjában kifejtettem, a Bíróság elnöke az ügyek között fennálló tárgyi kapcsolat okán a két ügy egyesítéséről döntött. Mindkét ügyben felvetett kérdés a hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet alkalmazhatóságára irányul a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja vonatkozásában, olyan környezetben, ahol egy feltételezhetően személyiségi jogot sértő információ az interneten terjedt.

29. Ugyanakkor nem tagadható, hogy a két ügyet számos különbség választja el egymástól, amelyek közül nem mindegyik lényegtelen. Egyrészt az eDate Advertising ügyben a felperes magatartás abbahagyása iránt indított keresetet, míg a Martinez és Martinez ügy kártérítési kereseten alapul. Másrészt az eDate Advertising ügy egy feltehetően rágalmazó információra összpontosít, míg a Martinez és Martinez ügy kiindulópontja a magánélet tiszteletben tartásához való jogot feltehetően sértő információ. Az eDate Advertising ügyben az alperes egy internetes tájékoztató honlap tulajdonosaként működő vállalkozás, míg a Martinez és Martinez ügyben az alperes a szó legszigorúbb értelmében vett kommunikációs eszköz, a Sunday Mirror szerkesztője, amely nyomtatott formában és elektronikusan is elérhető.

30. E különbségek ellenére a két ügyet összeköti egy közös, kimondott vagy burkolt vonatkozás: a Shevill-ügyben hozott ítélet alkalmazási köre. Ahogy a jelen indítvány 27. pontjában kifejtettem, a 2001/44 rendelet 5. cikkének 3. pontja és az azt értelmező ítélkezési gyakorlat jelentőséggel bír a jelen

9 – A C-167/00. sz. Henkel-ügyben 2002. október 1-jén hozott ítélet (EBHT 2002., I-8111. o.) 46. és 48. pontja, és a C-18/02. sz. DFDS Torline ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1417. o.) 26. és 27. pontja.

ügyekben előadottakhoz hasonló esetekben. És mivel a Shevill-ügyben hozott ítéletben foglalt szabály közvetlenül befolyásolja a német és francia bíróságok joghatóságát, a Bíróság által adandó választ azonos módon lehet megfogalmazni. Következésképpen a joghatósági kérdést egységes módon közelítem meg, a kizárólag a Bundesgerichtshof által az eDate Advertising ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést – amely az alkalmazandó jog problémakörére összpontosít – csak ezt követően vizsgálva.

VI – Az eDate Advertising ügyben (C-509/09. sz. ügy) előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésről, és a Martinez és Martinez ügyben (C-161/10. sz. ügy) előzetes döntéshozatalra előterjesztett egyetlen kérdésről

31. Az internet és különösen a World Wide Web megjelenése és fejlődése a múlt század utolsó évtizede során az információmegosztás és -szerzés módszereinek és technikáinak jelentős átalakulását eredményezte. E jelenség következményeként számos jogintézmény fogalmának és alkalmazási körének újbóli meghatározása válik szükségessé, amikor a hálón megjelenő társadalmi és kereskedelmi kapcsolatokra vetítjük azokat. A jelen ügy ugyanezeket a kérdéseket veti fel a nemzetközi joghatóság területén, mivel a Bíróság ítélkezési gyakorlata által eddig kínált válaszok nem alkalmazhatók bizonyos korlátozások nélkül, egyetemes jelleggel és szabadon az internet által szolgáltatott információk vonatkozásában.

32. A következőkben röviden felidézem a Shevill-ügyben hozott ítéletben foglaltakat és azok értékelését annak érdekében, hogy ezt követően megvizsgálhassuk a személyiségi jogok interneten megvalósított megsértésének sajátos természetét, különös tekintettel a fizikai formában hozzáférhető és az internet eszközein keresztül terjesztett információ közötti különbségekre. Végül állást foglalok a Shevill-ügyben hozott ítéletben megfogalmazott megoldás jelen körülményekre való alkalmazásának módját illetően, egy kiegészítő kapcsolóelvet javasolva, amely a szóban forgó javak és értékek közötti „konfliktus súlypontja" helyének meghatározásán alapul.

A – *A Shevill-ügyben hozott ítélet: vizsgálat és értékelés*

33. A Minas de Potasa de Alsacia ügyben[10] 1976-ban hozott ítéletben a Bíróság megállapította, hogy abban az esetben, ha az a hely, ahol a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség kiváltására alkalmas cselekmény bekövetkezik, valamint az a

10 – A 21/76. sz. Bier-ügyben (ún. „Mines de potasse d'Alsace" ügy) 1976. november 30-án hozott ítélet (EBHT 1976., 1735. o.).

hely, ahol ez a cselekmény kárt okozott, nem azonos, a 2001/44/EK rendelet 5. cikkének 3. pontjában szereplő „káresemény bekövetkezésének helye" kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár, másrészt azt a helyet, ahol a kárt okozó esemény következett be.

34. A Minas de Potasa de Alsacia ügyben hozott ítélet jelentősége nem hagyható figyelmen kívül. Annak elkerülése érdekében, hogy a jogellenes károkozásért vagy a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősségen alapuló különös joghatóság az említett esetekben egybeessen az alperes lakóhelye szerinti általános joghatósággal, a Bíróság úgy értelmezte az említett 5. cikk 3. pontját, hogy két alternatív fórumot állapított meg a felperes választása szerint: egyet a káresemény bekövetkezésének helye szerint, és egy másikat a kár tényleges bekövetkezésének helye szerint.

35. A hivatkozott ítélet megközelítése, amely a vagyoni károk bekövetkezésére összpontosít, a Shevill-ügyben foglalt esetben kiterjedt a nem vagyoni károk bekövetkezésének eseteire. Az említett ügyben, ahogy az ismeretes, a Bíróság elfogadta az imént kifejtett megközelítés alkalmazhatóságát a személyiségi jogok megsértésének esetei vonatkozásában[11]. A Bíróság ez alkalommal megállapította, hogy a sajtóban megvalósított „nemzetközi jóhírnévsértés" esetén (pontosabban a Shevill-ügyben felmerült esetben) „egy magánszemély vagy jogi személy becsületének, jóhírnevének és megítélésének sértő kiadvány révén való sérelme azokon a helyeken valósul meg, ahol a kiadványt terjesztették, *amennyiben az érintettet az adott helyen ismerik*"[12]. Ebben az esetben azonban az érintett személyiségi jog jogosultja az említett bíróság előtt csak az ebben az államban elszenvedett károk megtérítését követelheti.

36. Kapcsolóelvként elfogadva azt a helyet, ahol az érintettet ismerik, a Bíróság – Darmon és Léger főtanácsnok indítványát követve[13] – megállapította, hogy azon államok bíróságai, ahol a jóhírnevet sértő kiadványt terjesztették, és ahol a személyiségi jog jogosultjának hírnevét állítása szerint támadás érte, joghatósággal rendelkeznek az érintett jóhírnevének az adott államban történt megsértéséről való döntés vonatkozásában.[14] Az e fórum előtt esetlegesen felmerülő hátrányok elkerülése érdekében a Bíróság hozzátette, hogy a felperes előterjesztheti kérelmeit az alperes lakóhelye szerinti bíróság és a jóhírnevet sértő kiadvány kiadójának letelepedési helye szerinti bíróság előtt is.[15]

11 – A fent hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet 23. pontja.

12 – A fent hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet 29. pontja, kiemelés tőlem.

13 – Darmon főtanácsnok 1994. július 14-i és Léger főtanácsnok 1995. január 10-i indítványa. A kivételes helyzet, amely szerint két főtanácsnok is állást foglalt ugyanabban az ügyben, annak köszönhető, hogy a Bíróság a szóbeli szakasz újbóli megnyitásáról döntött Darmon főtanácsnok – akinek a Bíróság tagjaként betöltött megbízatása néhány nappal az újbóli megnyitásról szóló döntést megelőzően járt le – indítványának ismertetését követően.

14 – A fent hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet 31. pontja.

15 – A fent hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet 32. pontja.

37. Ily módon a Shevill-ügyben hozott ítélet a 2001/44 rendelet 5. cikkének 3. pontjából kiindulva a kommunikációs eszközökön keresztül elkövetett személyiségi jogi jogsértés eseteire két alternatív fórumot ismer el, amelyek között a felperes jogosult választani: az egyiket az alperes lakóhelye vagy a kiadó letelepedési helye szerinti államban, ahol a sértett az elszenvedett kár teljes megtérítését kérheti; a másikat pedig abban az államban, ahol az érintett egyén ismert, és ahol a felperes kizárólag az említett államban okozott károk megtérítését követelheti, amely korlátozást az ítélkezési gyakorlat „mozaikelvnek" nevez.[16]

38. A Shevill-ügyben hozott ítélet ésszerű egyensúlyt valósít meg, amelyet a szakirodalom általánosságban kedvezően fogadott.[17] A megoldás egyrészt figyelembe veszi a kizárólag egy – a kiadó letelepedési helye vagy az alperes lakóhelye szerinti – államra összpontosítás szükségességét a teljes kártérítés iránt indított keresetek összekapcsolásával, másrészt lehetővé teszi a személyiségi jog jogosultja számára, ha korlátozott formában is, a perindítást abban az államban, ahol a kár nem anyagi javakban – mint a képmáshoz való jog – következett be. A Shevill-ügy megoldása tehát elkerüli a 2001/44 rendelettel előírt különös joghatóság általánossal egyenértékű joghatósággá változtatását, amely megelőzi az alperes lakóhelye szerinti joghatóságot, ugyanakkor elkerüli a *forum actorist,* amely szempontot a rendelet nyíltan elutasított – elődjéhez, a Brüsszeli Egyezményhez hasonlóan – az *actor sequitur forum rei* elven alapuló általános joghatóság szabályára támaszkodva.[18]

39. Ahogy az a fentiekből kitűnik a Shevill-ügyben hozott ítélet azokra a személyiségi jogi jogsértésekre vonatkozik, amelyekben az információszabadság és a magánélet tiszteletben tartásához vagy a képmáshoz való jog között húzódik feszültség. Terjedelme széles, és nem korlátozódik kizárólag a nyomtatott sajtóra, mivel alkalmazási köre egyéb kommunikációs csatornákra is kiterjed, mint a televízión vagy a rádión közvetített információ. Hasonlóan, az ítélet a személyiségi jogi jogsértések széles körét is lefedi, legyen szó rágalmazásról, a kontinentális jogrendek által az ilyen jellegű sérelmeknek általában tulajdonított értelemben vett jogsértésekről, vagy „becsületsértésről", amely a *common law* jogrendekre jellemző.[19]

16 – Lásd Magnus, U. és Mankowski, P., *Brussels I Regulation,* Sellier. European Law Publishers, 2007, München, 192-193. o.

17 – Lásd többek között Crespo, A. magyarázatát „Precisión del forum locus delicti commissi en los supuestos de daños contra la persona causados a través de prensa", La Ley – Comunidades Europeas, 1995, 96. sz., 1. és azt követő oldalak; Gardella, A., „Diffamazione a mezzo stampa e Convenzione di Bruxelles del 27 settembre 1968", *Revista di diritto internazionale privato e* processuale, 1997, 657. és azt követő oldalak; Hogan, G., „The Brussels Convention, Forum NonConveniens and the Connecting Factors Problem", *European Law Review,* 1995, 471. és azt követő oldalak; Huber, P., „Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien im Rahmen des Europäischen Zivilprozessrechts", *Zeitschrift für europäisches Recht,* 1996, 300. és azt követő oldalak; Idot, L., „L'application de la Convention de Bruxelles en matière de diffamation. Des précisions importantes sur l'interpretation de l'article 5.3", *Europe*, 1995. június, 1. és 2. o.

18 – Lásd Léger főtanácsnok Shevill-ügyre vonatkozó, fent hivatkozott indítványának 39. és 40. pontját.

19 – Lásd Sánchez Santiago, J. és Izquierdo Peris, J.J., „Difamar en Europa: las implicaciones del asunto *Shevill*", Revista de Instituciones Europeas, 1996, 1. sz., 168. o.

40. Az elem, amely e két egyesített ügyet a fent hivatkozott ítélettől megkülönbözteti, nem más, mint az információ hordozója. A személyiségi jogok nyomtatott sajtó, a televízió vagy a rádió általi megsértéséből eredő károk hagyományosan nemzeti összefüggésben merülnek fel. Ezen jogviták nemzetközi hatásai a nemzeti jogrendekre elszigeteltek voltak, nagy részben a kommunikációs eszközöket jellemző területi jellegnek köszönhetően. Azáltal, hogy tevékenysége egy bizonyos területre korlátozódik, a kommunikációs eszköz természetes törekvése, hogy az adott földrajzi területen lévő lehetséges címzettek számára kínáljon tájékoztatást. Következésképpen, a személyiségi jogokat megsértők olyan eszközön keresztül és olyan személy ellen követik el a jogsértést, amelyek az esetek többségében ugyanazon a területen találhatók.

41. Annak érdekében tehát, hogy nyilatkozzunk az említett Shevill-ügyben hozott ítélet alkalmazhatóságáról, meg kell állnunk – ha csak röviden is – az internet révén a kommunikáció technikáiban és módszereiben bekövetkezett változásoknál.

B – *Az internet, a sajtó és az információ terjesztése*

42. Anélkül, hogy visszatekintenénk azokra az időkre, amikor a beszélt és csekély mértékben írott nyelv a társadalmi érintkezés kiváló eszközeként működött, a jelenlegi formában ismert kommunikációs és véleménynyilvánítási szabadságok gyökere egyedi módon arra az időre tehető, amikor terjesztésük nyomtatott formában is lehetségessé vált. Egyidejűleg az írott és általában a vizuális kommunikáció[20] ettől az időponttól kezdve papíralapon folytatott kommunikációvá vált. Ezek azok a technikai újítások, amelyek lehetővé tették a későbbiekben az említett szabadságjogok érvényesítését és kimondását, amelyek mintája a hang- és képhullámok általi terjesztés eszközei vonatkozásában is minden nehézség nélkül alkalmazható.

43. Az internet, valamint a World Wide Web feltalálása és megvalósítása[21] gyökeresen megváltoztatta a tájékoztató eszközök területi tagoltságának irányát. Sőt, az információ terjesztését végeredményben nemzetiből globális jelenséggé változtatta.[22] Egy olyan műszaki és virtuális eszköz használatával, amely az információ tömeges tárolását és a bolygó bármely pontjára történő azonnali terjesztését teszi lehetővé, az internet soha nem tapasztalt platform a társadalmi kommunikáció technikái között. Ily módon az internet egyrészt átalakulást hoz a kommunikációval kapcsolatos helyi/területi megközelítésünkben,

20 – Véase Ivins Jr., W. M., *Prints and Visual Communication,* The M.I.T. Press, Cambridge-London, 1969.

21 – Az „internet" és a „world wide web" jogi fogalmáról és meghatározásáról lásd többek között Lloyd, I.J., *Information Technology Law,* 4. kiadás, 2004.

22 – Lásd többek között Castells, M., *La Era de la Informacion. Economia, Sociedad y Cultura. La Sociedad Red,* Siglo XXI, 2002.

globalizálva a társadalmi kapcsolatokat és a lehető legkisebbre csökkentve a regionális vagy állami dimenzió jelentőségét, megteremtve egy virtuális és megfoghatatlan teret, a határok és korlátok nélküli „kiberteret". Másrészt az internet átalakítja az említett kapcsolatok átmeneti megközelítését, a tartalomhoz való hozzáférés azonnalisága és a hálózaton való lehetséges fennmaradás vonatkozásában. Amennyiben egy tartalom a hálózaton áramlik, az azon való jelenléte alapvetően korlátlan.

44. Fentiek következtében valamely információs eszköz, amely a tartalma interneten történő megosztásáról dönt, a „terjesztésnek" a hagyományos hordozók esetén alkalmazottól gyökeresen eltérő módját választja. A nyomtatott sajtótól eltérően egy *weboldal* nem igényel előzetes üzleti döntést sem a terjesztésre, sem a nyomtatásra szánt példányszám vonatkozásában, mivel a terjesztés globális és azonnali: amint az közismert, a világ bármelyik pontjáról elérhető, ahol van hozzáférés a hálózathoz. Az eszközhöz való hozzáférés szintén eltérő, ahogy a közzététel terméket övező technikái is. A hálózat, ahogy kifejtettem, állandó, egyetemes és azonnali terjesztést tesz lehetővé az egyének között. Az interneten fizetés ellenében elérhető kommunikációs eszközök is különböznek a többi hordozótól abban, hogy a megvásárlásuk területi szempontból általában egyetemes.

45. A hagyományos kommunikációs eszközöktől eltérően az internetet a politikai hatalom jelentős hiánya jellemzi. Globális természete megnehezíti a közhatalom beavatkozását a hálón folytatott tevékenységekbe, ami a szabályozás sokak által kifogásolt hiányát eredményezi.[23] Az anyagi szabályozás hiányához adódik az ellentmondásos széttagoltság, az elkülönült nemzeti jogrendek összessége a saját nemzetközi magánjogi rendelkezéseikkel, amelyek átfedhetik egymást, és megnehezíthetik egy konkrét jogvitában alkalmazandó szabályok bármiféle közelítését.

46. Az előzőekben kifejtett jellegzetességek kétségtelenül hatással vannak a jog területére is. A tájékoztató tartalmak interneten történő globális és azonnali terjesztése a kiadót – ahogy említettem – helyi, regionális, állami és nemzetközi jogrendek sokaságának veti alá. Továbbá az internetes tájékoztató tevékenységek átfogó szabályozási keretének hiánya a tagállamok nemzetközi magánjogi szabályainak sokféleségével együtt széttagolt, ugyanakkor esetenként ellentmondásos jogi hátteret eredményez, mivel ami az egyik államban tiltott, az egy másik államban

23 – Lásd többek között Gigante, A., „Blackhole in Cyberspace: the Legal Void in the Internet", *Journal of Computer & Information Technology*, XV. kötet, 1997; Gould, M., „Rules in the Virtual Society", *International Review of Computers & Technology,* 10. kötet, 1996; Reidenberg, J.R., „Governing Networks and Rule-Making in Cyberspace", *Emory Law Review,* 45. kötet, 1996, és Strömer, T.H., *Online-Recht: Juristische Probleme der Internet-Praxis erkennen und vermeiden,* 4. kiadás, Dpunkt, Heidelberg, 2006.

megengedett lehet.[24] Ezért a jogbiztonság megteremtésének szükségessége a kommunikációs eszközök vonatkozásában az információs szabadság jogszerű gyakorlását akadályozó helyzetek (az úgynevezett *chilling-effect)* megelőzése érdekében olyan jellegű célkitűzés, amelyet a Bíróságnak szintén figyelembe kell vennie.[25]

47. Hasonlóan, az eszköz által a terjesztés és a hozzáférés felett gyakorolt ellenőrzés diffúz jellegű, és esetenként megvalósíthatatlan. Attól a pillanattól kezdve, hogy egy tájékoztató tartalom felbukkan a hálón, az egyének közvetlenül, önkéntesen vagy önkéntelenül az információ terjesztőivé válnak, közösségi hálókon, elektronikus kommunikáción, hivatkozásokon, blogokon, illetve bármely más, az internet által kínált eszközön keresztül.[26] A fizetés ellenében elérhető tartalmak korlátozása a területileg behatárolt esetekben is számos nehézséget vet fel az információ tömeges terjesztésének megakadályozása vonatkozásában. Következésképpen az információ hatásának ellenőrzése és mérése vagy számszerűsítése, amelyhez hagyományos eszközök esetén megbízható technikák állnak rendelkezésre, megoldhatatlan feladattá változik, amennyiben az információ a hálózaton áramlik.[27]

48. Másrészt a személyiségi jogot sértő kiadványok esetleges sértettjei különösen védtelen helyzetben vannak, amikor az eszköz elérhető az interneten. Az információ egyetemes elérhetősége hozzájárul ahhoz, hogy a sérelem mélyrehatóbb legyen, mint például egy hagyományos eszköz által okozott jogsértés esetén.[28] A sérelem súlyossága szemben áll az alkalmazható jogrendek sokféleségével, továbbá a területi széttagoltság miatt különböző nemzeti jogrendek léteznek egymás mellett, tehát több nemzeti bírósági rendszer rendelkezik joghatósággal a jogvita eldöntésére. Az érintett személyiségi jog jogosultja tehát esetlegesen erőteljesebb jogsértések sértettje lehet, mialatt jogi védelme csökken a széttagolódás és a jogbizonytalanság miatt.

24 – Lásd többek között Hoeren, T., „Internet und Recht – Neue Paradigmen des Informationsrechts", *Neue Juristische Wochenschrift*, 51. kötet, 1998, 2852–2854. o.; Katsch, M.E., *Law in a Digital World*, Oxford University Press, Oxford – Nueva York, 1995, 240. és azt követő oldalak; Levine, N., „Establishing Legal Accountability for Anonymous Communications in Cyberspace", Columbia Law Review, 96. kötet, 1996, 1540–1564. o.; Susskind, R., *Transforming the Law: Essays on Technology, Justice and the Legal Marketplace*, Oxford University Press, Oxford – Nueva York, 2000, 143. és azt követő oldalak.

25 – Különösen lásd Determann, L., *Kommunikationsfreiheit im Internet. Freiheitsrechte und gesetzliche Beschränkungen*, Nomos, Baden-Baden, 1999, 304. és azt követő oldalak.

26 – Ahogy a C-509/09. sz. ügyben a Bundesgerichtshof az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában hangsúlyozza, az internet nem *terjeszti* az információt, hanem egyszerűen *elérhetővé* teszi. Az internet felhasználók azok, akik önkéntesen vagy önkéntelenül terjesztőkké válnak.

27 – Pichler, R., en Hoeren, T., és Sieber, U. (szerk.), *Handbuch Multimedia-Recht. Rechtsfragen des elektronischen Geschäftsverkehrs*, Beck, München, 2009, 25. fejezet, 224. pont.

28 – A különböző lehetőségekről, amelyekben e feszültség felmerülhet: Fernández Esteban, M.L., *Nuevas tecnologías, Internet y derechos fundamentales*, McGraw Hill, Madrid, 1999; Banisar, D., és Davies, S. „Global Trenes in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Law and Developments", *Journal of Computer and Information Law*, XVIII. kötet, 1999; Fleischmann, A., „Personal Data Security: Divergent Standards in the European Union and the United States", *Fordham International Law Journal*, 19. kötet, 1995; Geis, I., „Internet und Datenschutzrecht", *Neue Juristische Wochenschrift*, 50. kötet, 1997, és Morón Lerma, E., *Internet y Derecho penal: hacking y otras conductas ilícitas en la Red*, Aranzadi, Navarra, 1999.

C – A Shevill-ügyben hozott ítélet alkalmazásának vagy megerősítésének lehetőségéről

49. Felidézem, hogy a Shevill-ügyben hozott ítéletben adott válaszában a Bíróság miként egyeztette össze a médiumok érdekét a személyiségi jog jogosultja jogi helyzetének védelmével. A válaszban foglalt elv lehetővé teszi annak a helynek a világos és pontos meghatározását egy vagy több fórum meghatározása céljából, „ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet". A határozat nyilvánvaló jelentőséggel bír azon személyiségi jogok megsértésével okozott károk eseteiben, amelyekben az alperes médium terjesztési rendszere kisebb vagy nagyobb mértékben területileg meghatározható. Amennyiben az információ terjedésének módja egy üzleti stratégiának felel meg, amely mérlegeli a bizonyos államok vonatkozásában megvalósuló gazdasági és információs hatást, a Shevill-ügyben hozott ítéletben foglalt megoldás, amely a kár területi kiterjedését határozza meg, valóban ésszerű válasz.

50. A szóban forgó ítélet azonban az internet elterjedését közvetlenül megelőző évekre mutat vissza. Azok a körülmények, amelyek között a jelen ügyek felmerültek, a Fiona Shevill ügyében foglalt eset tényállásától egyértelműen különböznek, amely megnehezíti a Bíróság által 1995-ben nyújtott megoldás gyakorlati alkalmazását. Például a személyiségi jog jogosultjának a fórum helyén való ismertségén alapuló kapcsolóelv csak abban az esetben állapítható meg, ha a károk ténylegesen az adott államban következtek be. E szabály gyakorlati alkalmazása életképesnek bizonyult a Shevill-ügyben hozott ítélet születésének éveiben, figyelembe véve például az egyes tagállamokban terjesztett példányszámokat, amely könnyen ellenőrizhető információ, mivel a médium kereskedelempolitikájának része volt, és szándékos üzleti döntésekből eredt. Azonban egy kommunikációs eszköz mint olyan (vagy tartalmai) internetes terjesztésének megállapításához nem állnak rendelkezésre megbízható mérési adatok, ahogy azt a jelen ügyek tárgyalásán részt vettek is elismerték. És bár biztos, hogy a „látogatások" száma és helye egy weboldal vonatkozásában jelzésértékű lehet egy meghatározott területen érvényesülő hatás szempontjából, minden esetben olyan forrásokról van szó, amelyek nem adnak megfelelő biztosítékot a jogellenes károkozás elkövetésének perdöntő és végleges meghatározását illetően.[29]

51. Hasonlóan, a Shevill-ügyben hozott ítélet a gondos igazságszolgáltatás biztosításán alapul, amely cél kifejezetten szerepel a 2001/44

29 – Lásd Jerker, D., és Svantesson, B., *Private International Law and the Internet,* Kluwer Law International, 2007, 324. és azt követő oldalak, és Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit deutsche Gerichte bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen im Internet,* Peter Lang, 2006, 283. o.

rendelet indokolásában.[30] Azonban az említett elv interneten elérhető kommunikációs eszközök vonatkozásában történő alkalmazása bizonyos esetekben összeegyeztethetetlen lehet ezekkel a célokkal. Gondoljunk például arra az esetre, amikor valaki, mint Olivier Martinez, egynél több tagállamban örvend népszerűségnek („ismert"). A fórumok és esetenként az alkalmazandó törvények túlzott széttagoltsága nehezen egyeztethető össze a gondos igazságszolgáltatással.[31] Ily módon az a puszta tény, hogy e közszereplőről szóló információ közvetlenül elérhető minden tagállamban, nehezen kezelhető helyzetbe hozza a médium kiadóját, mivel bármelyik tagállam potenciálisan joghatósággal rendelkezhet egy esetleges eljárás során. Az sem állapítható meg, hogy a normák meghatározásának előreláthatósága hasonló eredménnyel járna, akár a felperes, akár az alperes vonatkozásában.[32]

52. Általánosabb szinten ki kell emelni, hogy 1995-től, a szóban forgó ítélet közzétételének évétől kezdve jelentős változások történtek az uniós jogban. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatálybalépése megerősítette a magánélet tiszteletben tartásához való alapjog és az információs szabadság jelentőségét. A Charta 7. és 11. cikke rögzíti az információt egy demokratikus társadalomban megillető különös védelmet, és hasonlóan hangsúlyozza a magánszféra jelentőségét, amelyhez a képmás is hozzátartozik. A Bíróságnak a Charta hatálybalépését megelőzően is számos esetben volt alkalma ítélkezni[33] mindkét jog kapcsán, miként az Európai Emberi Jogi Bíróság ítélkezési gyakorlata is pontosította azok tartalmát.[34] Azonban a Charta hatálybalépése különös értékkel bír számunkra, mivel

30 – A fent hivatkozott Shevill-ügyben hozott ítélet 31. pontja.

31 – Maga Darmon főtanácsnok figyelmeztetett erre a kifogásra a Shevill-ügyre vonatkozó indítványának 72. pontjában.

32 – Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit[…],* i. m., 310. és azt követő oldalak.

33 – A Charta 11. cikkéről és az információszabadság jogának a Charta előtti alkalmazásáról lásd többek között a 155/73. sz. Sacchi-ügyben 1974. április 30-án hozott ítéletet (EBHT 1974., 409. o.); a C-260/89. sz. ERT-ügyben 1991 június 18-án hozott ítéletet (EBHT 1991., I-2925. o.); a 100/88. sz., Oyowe és Traore kontra Bizottság ügyben 1989. december 13-án hozott ítéletet (EBHT 1989., 4285. o.); a C-376/98. sz., Németország kontra Parlament és Tanács ügyben 2000. október 5-én hozott ítéletet (EBHT 2000., I-8419. o.); a C-288/89. sz. Collectieve Antennevoorziening Gouda ügyben 1991. július 25-én hozott ítéletet (EBHT 1991., I-4007. o.); a C-148/91. sz. Veronica Omroep Organisatie ügyben 1993. február 3-án hozott ítéletet (EBHT 1993., I-487. o.), valamint a C-274/99. P. sz., Connolly kontra Bizottság ügyben 2001. március 6-án hozott ítéletet (EBHT 2001., I-1611. o.). A Charta 7. cikkével és az azt megelőző ítélkezési gyakorlattal kapcsolatban lásd többek között a C-62/90. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1992. április 8-án hozott ítélet (EBHT 1992., I-2575. o.) 23. pontját, és a C-404/92. sz., X kontra Bizottság ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-4737. o.) 17. pontját.

34 – Az információszabadságról vagy az Emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 10. cikkének szóhasználata szerint „az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságáról" lásd többek között az 1976. december 7-i Handyside kontra Egyesült Királyság ítéletet; az 1987. március 26-i Leander kontra Svédország ítéletet; az 1999. május 29-i Bladet Tromso és Stensaas kontra Norvégia ítéletet; a 2001. február 27-i Feldek kontra Szlovákia ítéletet, valamint a 2002. május 7-i McViar kontra Egyesült Királyság ítéletet. Az egyezmény magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogról szóló 8. pontjában foglalt, magánélet tiszteletben tartásához fűződő alapjog vonatkozásában lásd többek között az 1985. május 26-i X és Y kontra Hollandia ítéletet; az 1992. december 16-i Niemetz kontra Németország ítéletet; az 1994. november 25-i Stjerna kontra Finnország ítéletet; a 2001. június 28-i Vertiere kontra Svájc ítéletet, valamint a 2004. június 24-i Von Hannover kontra Németország ítéletet.

nyíltan tükrözi annak szükségességét, hogy az Unió beavatkozásának minden területe – ideértve a polgári ügyekben történő bírói együttműködést is – az abban foglalt jogok meghatározó tartalmának van alávetve.[35] Ily módon fogalmazva az a tény, hogy a kommunikációs eszközök aránytalan eljárási kockázatnak vannak kitéve, a személyiségi jogok esetleges megsértésének súlyossága, továbbá a védelem vonatkozásában fennálló jogbizonytalanság a Shevill-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló feszültség olyan értelmezését követelik meg, amellyel elkerülhető ez az eredmény.

53. Másrészt bármely megközelítésnek, amely el kíván térni a Shevill-ügyben alkalmazott nézettől, szükségszerűen figyelembe kell vennie a technológiai semlegesség követelményét. A Bíróság által az internet megjelenésével felmerülő értelmezési problémákra kínált válaszok tehát nem összpontosíthatnak túlságosan erre az eszközre, amennyiben nem kívánnak alkalmatlanná válni a technológiai vívmányok, vagy annak veszélye miatt, hogy olyan szempont – például egy meghatározott technológia használata – alapján alkalmaznak eltérő bánásmódot, amely önkényesnek bizonyul.[36] Bár igaz, hogy az internet az információs szabadság és a saját képmáshoz való jog közötti konfliktust nagyon sajátos fogalmak szerint értelmezi, a Bíróság által adott válasznak a lehető legnagyobb mértékben alkalmazhatónak kell lennie minden kommunikációs eszközre, függetlenül azon hordozótól, amelyen keresztül az megnyilvánul.[37] Ezt a következtetést támasztja alá, ha megvizsgáljuk, hogy jelenleg alig találunk olyan médiumot – különösen a bizonyos jelentőséggel bíró napi sajtó esetében –, amely nem rendelkezik a hálózaton terjesztett elektronikus kiadvánnyal. A tájékoztató tartalmak helyettesíthetők, és cserélik hordozóikat.

35 – A Charta tájékoztató hatásáról mindenekelőtt az Unió jogalkotói beavatkozásának területén lásd Lenaerts, K. és Gutiérrez-Fons, J, „The Constitutional Allocation of Powers and General Principles of EU Law", *Common Market Law Review,* 47. kötet, 2010. A nemzetközi magánjog területén lásd Requejo Isidro, M., *Violaciones Graves de Derechos Humanos y Responsabilidad Civil,* Thomson-Aranzadi, 2009.

36 – Lásd Knutsen, E.S., „Techno-Neutrality of Freedom of Expression in New Media Beyond the Internet", *UCLA Entertainment Law Review,* 8. szám, 2001, 95. o.; Koops, B.-J., „Should ICT Regulation be Technology-Neutral?", in Koops, B.J., Lips, M., Prins, C. & Schellekens, M., *Starting Points for ICT Regulation: deconstructing prevalent policy one-liners,* TMC Asser Press, La Haya, 2006, 77–79. o.; Escudero-Pascual, A., és Hosein, I., „The Hazards of Technology-Neutral Policy: Questioning Lawful Access to Traffic Data", Communications of the Association for Computing Machinery, 47. szám, 2004, 77. o.

37 – Az Európai Bizottság többször szorgalmazta a „technológiai semlegesség" elvét, mint a használt eszközökön alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Ahogy azt „A Közösség audiovizuális politikájának elvei és iránymutatásai a digitális korban" című, 1999. december 14-i, a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának címzett közleményében (COM(1999) 657 végleges, 11. o.) kifejtette, „a technológiai konvergencia azt jelenti, hogy a korábban korlátozott számú kommunikációs hálózaton szolgáltatott információt most több versengő hálózaton szolgáltathatják. Ezért szükséges, hogy a szabályozás technológiailag semleges legyen: azonos szolgáltatásokat azonos normákkal kell szabályozni, a közvetítés módszerétől függetlenül." Ebben az értelemben lásd még az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások közösségi keretszabályozásának felülvizsgálatáról szóló, 2006. június 29-i, a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának címzett közleményét (COM(2006) 334, 8. o.). Ebben az értelemben lásd az 1997. július 6-tól 8-ig Bonnban tartott Információ világhálóiról szóló miniszteri konferencia miniszteri nyilatkozatát.

Következésképpen az eljáró fórum meghatározásának olyan szempontokon kell alapulnia, amelyek egyidejűleg tekintetbe veszik például a nyomtatott médium és egy *weboldal* által okozott károkat.[38]

54. Ezen a ponton álláspontom szerint lehetséges olyan választ adni, amely a Shevill-ügyben hozott ítéletet alkalmazza, ugyanakkor technológiailag semleges. A válasz meglátásom szerint nem igényli az említett ítélkezési gyakorlat gyökeres újragondolását. Ellenkezőleg, a Bíróság által 1995-ben adott válasz ma is érvényes a „nemzetközi rágalmazás" azon eseteire, amelyekben az információ hordozója nyomtatott médium. Elégséges lenne hozzátenni egy, az előzőekben ismertetettek szerinti kiegészítő kapcsolóelvet, anélkül hogy szükséges lenne külön korlátozni az interneten okozott károk ismérveit.

D – *A „konfliktus súlypontja" mint kiegészítő kapcsolóelv*

55. Ahogy azt többször említettem, a Shevill-ügyben hozott ítélet a személyiségi jog jogosultjának választása szerint két fórumot vezet be, lehetővé téve a kiadó vagy az alperes letelepedési helye szerinti, továbbá azon hely vagy helyek joghatósága közötti választást, ahol a jogosultat ismerik. Ez a megközelítés – mint már előrebocsátottam – alkalmazható jelentős számú, az előzőekben kifejtett eset vonatkozásában. Éppen emiatt az ezen elméletből következő kapcsolóelvek önmagukban nem tévesek, de lehetővé teszik és megkívánják egy kiegészítő kapcsolóelvvel történő kiegészítésüket. Pontosabban úgy gondolom, hogy egy kiegészítő kapcsolóelvet kell megfogalmazni és bevezetni, amely szerint „ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet" a 2001/44 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti értelemben, azonos legyen azzal a hellyel, ahol a szóban forgó javak vagy érdekek közötti „konfliktus súlypontja" található.

56. A hálózaton elérhető kommunikációs eszközökön keresztül elkövetett személyiségi jogi jogsértés a jelen indítvány 42–44. pontjában ismertetett feszültséghez vezet. Ehhez a feszültséghez adódik a helyzetet nehezítő transznacionális vagy egyszerűen globális jelleg, amely olyan fórumok keresését szorgalmazza, amelyek összeegyeztetik a kommunikációs eszközök és az érintett egyének szóba forgó jogait és érdekeit. Tehát elviekben egy lehetséges kapcsolóelv alapulhatna az információhoz való *hozzáférhetőségen,* amely minden tagállammal automatikus

38 – Lásd ebben az értelemben Virgós Soriano, M., és Garcimartín Alférez, F.J., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional,* 2. kiadás, Civitas, Madrid, 2007, 194. o.

kapcsolatot indokolna, mivel a gyakorlatban az esetlegesen jogsértő információ mindegyik tagállamban elérhető. Azonban, ahogy a jelen ügy minden résztvevője hangsúlyozta, ez a lehetőség azonnal teret engedne a *forum shopping* jelenségének, amely tarthatatlan lenne a hálózaton működő minden kommunikációs eszköz számára[39]. Ugyanígy, a magánélethez fűződő alapjog jogosultját – aki megállapítja, hogy a hírnevét sértő információ a bolygó bármely pontján elérhető – fenyegető sérelem súlyossága egy olyan megoldással áll szemben, amely széttagolja jogosultságát az összes olyan tagállamra, ahol ismerik.[40]

57. Véleményem szerint a megoldás, amely kiegészíti a Shevill-ügyben hozott ítéletben foglalt kapcsolóelveket, olyan, az eredetileg szabályozott esetekről való rendelkezésen kívüli kritérium, ahol olyan fórum is meghatározható lenne, amely által az igazságszolgáltatás kedvezőbb helyzetben lenne a szóban forgó érdekek közötti feszültség vizsgálata során, ily módon lehetővé téve az elszenvedett károk összességének megállapítását. Ebben az esetben a már fennálló kettő közötti köztes helyzetről lenne szó, mivel a személyiségi jog jogosultja számára lehetővé válna az azon fórum előtti pereskedés, ahol az érdekeinek központja található, kiszámíthatóságot biztosítana a médium vonatkozásában, és az elszenvedett kár teljes körű értékelését tenné lehetővé.[41] Álláspontom szerint a „konfliktus súlypontjának" helye szerinti szempont helyesen utal a célok e sokféleségére.

58. A lehető legtömörebben összefoglalva, a „konfliktus súlypontjának" helye az a hely, ahol az igazságszolgáltatás a legkedvezőbb körülmények között képes az információs szabadság és a képmáshoz való jog közötti konfliktus megítélésére. Ez a körülmény abban az államban merül fel, ahol a jóhírnévhez vagy a magánélethez való jog megsértése *és* bizonyos információ vagy adott vélemény

39 – Ugyanebben az értelemben lásd a Bundesgerichtshof által a VI ZR 23/09 sz. ügyben 2010. március 2-án hozott ítélet 17. pontját, továbbá Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit[…],* i. m., 310. és azt követő oldalak, Dessemontet, F., „Internet, la propriété intellectuelle et le droit internacional privé", in Boele-Woelki, K., és Kessedjan, C., (szerk.), *Internet: Which Court Decides? Which Law Applies? Quel tribunal décide? Quel droit s'applique?,* Kluwer, La Haya, 1998, 63. o. és De Miguel Asensio, P., *Derecho Privado de Internet,* 2. kiadás, 2001, 295. és 296. o. A nemzetközi fogyasztói és közlekedési szerződésekkel összefüggésben a Bíróság hasonlóan elutasította az elérhetőség puszta szempontját a C-585/08. és C-144/09. sz., Pammer és Hotel Alpenhof egyesített ügyekben 2010. december 7-én hozott ítéletének (EBHT 2010., I-12527. o.) 94. pontjában.

40 – A sértett védelmének a hiánya, amelyet maga után von az úgynevezett mozaikelv, foglalkoztatta a jogelméletet már a Shevill-ügyben hozott ítéletet megelőzően (lásd például Gaudemet-Tallon, H. műveit, *Revue critique de droit international privé,* 1983, 674. o.; Heinrichs, J., *Die Bestimmung der gerichtlichen Zuständigkeit nach dem Begehungsort im nationalen und internationalen Zivilprozessrecht,* Diss., Friburgo, 1984, 188–201. o. és de Schwiegel-Klein, E. műveit *Persönlichkeitsrechtverletzung en durch Massenmedien im internationalen Privatrecht. Zur Anwendung der lex loci delicti commissi auf Pressedelikte unter besonderer Berücksichtigung der amerikanischen Rechtsprechung,* Münster, 1983, 68–82. o.). A személyiségi jog jogosultja védelmének megszűnése a Shevill-ügyben hozott ítéletet követően is többször megjelenik, vitatott elemként. Lásd többek között Fernández Rozas, J.C. és Sánchez Lorenzo, S., *Derecho Internacional Privado,* 3. kiadás, Civitas, Madrid, 501. o.

41 – Pichler, R., en Hoeren, T., és Sieber U. (szerk.), *Handbuch Multimedia-Recht,* i. m., 25. fejezet, 211. és azt követő pontok, különösen a 268. pont; Lutcke, J., *Persönlichkeit srechtsverletzungen im Internet. Eine rechtsvergleichende Untersuchung zum deutschen und amerikanischen Recht,* Herbert Utz, München, 2000, 135. o.

közlésének önmagában vett értéke erőteljesebben „jelenik meg" vagy nyilvánul meg, az esettől függően. Ez az az állam, ahol a személyiségi jog jogosultját az adott esetben a legnagyobb terjedelmű és legerőteljesebb kár érte. Hasonlóan, és ez kétségtelenül fontos a jogbiztonság szempontjából, ezen a helyen láthatja a kommunikációs eszköz előre, hogy a jogsértés esetlegesen bekövetkezhet, következésképpen fennáll a kockázata, hogy alperessé váljon. Ebben az értelemben a súlypont az a hely lesz, ahol az igazságszolgáltatás a legkedvezőbb helyzetben van, amely lehetővé teszi, hogy a szóban forgó érdekek konfliktusát teljes körűen értékelje.

59. A „konfliktus súlypontja" helyének meghatározásához tehát két elemet kell azonosítani. Az első a feltehetően megsértett személyiségi jog jogosultját érinti, és azt írja elő, hogy a „konfliktus súlypontjának" helye ott legyen található, ahol ez utóbbi „érdekeinek középpontja" van. Ez a szempont bizonyos fokig hasonló a Shevill-ügyben hozott ítéletben foglalthoz, mivel azt kívánja meg, hogy a „sértettet ismerjék". Azonban a „konfliktus súlypontja" helyének meghatározása során nem elegendő, hogy a sértettet az adott helyen pusztán ismerjék. Ellenkezőleg, azt a helyet (így a tagállamot) kell azonosítani, amelyben az érintett egyén a személyiségi jogainak gyakorlása során alapvetően életvitelszerűen lakik, ha és amennyiben létezik ilyen.

60. A második elem az információ természetét érinti. A „konfliktus súlypontja" helyének meghatározása érdekében a vitatott információnak oly módon kifejezettnek kell lennie, hogy lehetővé tegye annak ésszerű előrelátását, hogy az említett információ objektíve releváns egy meghatározott területen. Vagyis a jogvitában felmerülő információt oly módon kell megfogalmazni, hogy a hírt övező körülmények fényében az adott területen érdeklődésre számot tartó információ legyen, amely arra készteti az olvasókat az említett területen, hogy megismerjék azt.[42]

61. A két jog között fennálló feszültség sajátossága – álláspontom szerint ezt túlzott kockázat nélkül kijelenthetjük – azon alapul, hogy a személyiségi jogok esetleges megsértésének súlypontja általában egybeesik a szóban forgó hír vagy vélemény súlypontjával vagy érdekeltségi központjával. Összegezve, *mivel* a hír vagy vélemény egyedül egy bizonyos helyen tarthat számot érdeklődésre, ez az a hely, ahol a vélelmezhetően megsértett

42 – Ebben az értelemben lásd a Bundesgerichtshof fent hivatkozott, 2010. március 2-án hozott ítéletének 20. pontját; High Court (Anglia és Wales) Harrods kontra Dow Jones ügyben 2003. május 22-én hozott ítéletének 32. és azt követő oldalait; Scottish Court of Session Bonner Media Limited ügyben 2002. július 1-jén hozott ítéletének 19. pontját és High Court de Australia Dow Jones & Company Inc ügyben 2002. december 10-én hozott ítéletének 154. pontját.

személyiségi jog jogosultja kárainak legmagasabb szintű megtérítését kérheti.

62. A fentiek kifejtését követően fontos nem összetéveszteni a második hivatkozott elemet a médium részéről felmerülő szándékosság szempontjával. Az információ objektíve nem releváns amiatt, hogy a kiadó szándékos döntése eredményeként valamely tagállam felé irányul. A szándékosságon alapuló szempont ellentétes lenne a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának szó szerinti értelmével, amelyet alátámaszt a rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontjával való szembeállítása, amely különös joghatóságot ír elő a fogyasztói szerződések azon eseteiben, amikor a szolgáltatást nyújtó „tevékenysége bármilyen módon az említett tagállamra, illetve több […] tagállamra is irányul”.[43] Semmi hasonlót nem találunk a hivatkozott 5. cikk 3. pontjában, ezért a szándékosság szempontja alapján nem lehet megállapítani a nemzetközi joghatóságot.[44] A tájékoztató szubjektív szándékán alapuló szempont továbbá jelentős bizonyítási nehézségeket eredményez, ahogy az ezt alkalmazó gyakorlatból kitűnik.[45]

63. Amikor azt javaslom, hogy az információnak objektíve jelentősnek kell lennie, azokra az esetekre utalok, amikor egy kommunikációs eszköz ésszerűen előre láthatja, hogy az elektronikus kiadványban terjesztett információ egy bizonyos helyen „hírértékkel” bír, ami arra ösztönzi az adott terület olvasóit, hogy hozzáférjenek. Az objektív relevancia szempontját számos olyan esetben lehet alkalmazni, amelynek értékelése – előre lehet bocsátani – a nemzeti igazságszolgáltatás feladata.

64. Mindenekelőtt, és ahogy az alábbiakban kifejtettekből következik, az első elemet, amelyet figyelembe kell venni, a vitatott tartalom képviseli. Egy adott információ érdeklődésre tarthat számot egy területen, és teljességgel nélkülözheti azt egy másikon. Egy

43 – A Bíróság a már hivatkozott Pammer és Alpenhof ügyben 2010. december 7-én hozott ítéletében e különös joghatóság sajátos jellemzőiről határozott az interneten kötött fuvarozási és fogyasztói szerződések vonatkozásában. E tekintetben a Bíróság az említett ítéletben megállapította, hogy „a tevékenység fogyasztó lakóhelye szerinti tagállamra »irányulására« utaló jelek között szerepel az e tagállam *fogyasztóival való kereskedési szándék valamennyi egyértelmű megnyilvánulása*” (kiemelés tőlem). Különösen szemléletes ebben a vonatkozásban Trstenjak főtanácsnoknak az említett ügyekben ismertetett indítványa, amely megállapítja – ahogy azt a Bíróság is tette –, hogy egy internetes tartalom egy adott területre „utal”, nem korlátozza egy területre sem az elérhetőséget, sem az objektív érdeket (lásd a 78. és azt követő pontokat).

44 – Lásd a Bundesgerichtshof már hivatkozott, 2010. március 2-i ítéletének 18. pontját.

45 – Lásd az Egyesült Államok esetét, ahol a „single-publicationnek” a Uniform Single Publication Actben és a Restatement (Second) of Torts (1977) 577A. §-ában foglalt szabálya fontos problémákat vet fel az internet vonatkozásában. E tekintetben lásd a negyedik szövetségi kerületi fellebbviteli bíróságnak a 01-2340. sz., Stanley Young kontra New Haven Advocate és társai ügyben 2002. december 13-án hozott ítéletét, amely egy adott állam bíróságai joghatóságának megállapításához egyértelmű szándékot kíván a médium részéről arra vonatkozóan, hogy egy információ ezen állam felé irányuljon. E tekintetben lásd Borchers, P.J., „Internet Libel: The Consequences of a Non-Rule Approach to Personal Jurisdiction”, *Northwestern University Law Review*, 98, 2004, csakúgy mint a „Cyberspace Regulation and the Discourse of State Sovereignty” c. monografikus számot, *Harvard Law Review*, 1999, 1697. és azt követő oldalak.

Ausztriában élő osztrák állampolgárról szóló hírek, amelyek Ausztriában elkövetett, vélelmezhetően jogellenes cselekményekről számolnak be, nyilvánvalóan „hírértékkel" bírnak az adott állam területén, bár az információ olyan digitális napilapon keresztül terjed, amelynek kiadója az Egyesült Királyságban honos. Attól a pillanattól kezdve, hogy egy kommunikációs eszköz a hálózaton bizonyos tartalmakat tölt fel, amelyek természetüknél fogva vitathatatlanul információs hatással bírnak az adott államban, a kiadó ésszerűen előre láthatja, hogy amennyiben személyiségi jogot sértő információt terjesztett, esetlegesen alperessé válhat ebben az államban. Így minél nagyobb egy bizonyos hír hírértéke egy adott állam területén, annál nagyobb annak a valószínűsége, hogy az itt elkövetett jogsértések alapvetően az említett terület bíróságaival kerülnek kapcsolatba.

65. A nemzeti bíróság ezen felül figyelembe vehet egyéb tényezőket, amelyek hozzájárulnak azon terület meghatározásához, ahol az információ objektíve jelentős. Meg kell jegyezni, hogy ezek olyan tényezők lehetnek, amelyek a kiadó arra vonatkozó szubjektív szándékát mutatják, hogy egy információ meghatározott állam területére irányuljon. Számunkra azonban azok a tényezők fontosak, amelyek egy adott területtel való kapcsolat létesítését segítik elő, nem pedig az információ terjesztőjének szándékát mutatják. Így, az értékelendő tényezők ezen összefüggésében figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az információt olyan honlapon terjeszthetik, amelynek felső szintű doménneve különbözik attól a tagállamtól, ahol a kiadó letelepedett, amely ily módon olyan meghatározott területre mutat, ahol az információ különös érdeklődésre tarthat számot.[46] Hasonlóan, a *weboldal* nyelve hozzájárul a közzétett információ hatásának bizonyos helyre történő korlátozásához. Az oldalon közzétett reklám, amennyiben van ilyen, szintén jelezheti azt a területet, ahol az információt megtekintésre szánták.[47] A rovat, ahol a tartalom megjelenik, szintén lényeges egy adott területen érvényesülő hatás szempontjából. Vegyünk példának egy online napilapot, amely államok szerint osztja fel az információs rovatokat. A „Németország" címszó alatt közzétett információ olyan elem, amely arra utal, hogy az ott szolgáltatott információk különös jelentőséggel bírnak az említett országban. Egy médium oldalának azonosításához szükséges, keresőmotorok által nyújtott kulcsszavak hasonlóan útmutatást adnak ahhoz a helyhez, ahol a hír objektíve jelentős lehet. Végül, és a teljesség igénye nélkül, egy oldal hozzáférési naplói a korlátozott megbízhatóságuk ellenére szemléltető forrásként szolgálhatnak annak megerősítésére, hogy bizonyos információ egy adott területen rendelkezik-e hatással, vagy sem.[48]

46 – Lásd a már hivatkozott Pammer és Alpenhof ügyben hozott ítéletet, amelyben a 15. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerinti különös joghatóság vonatkozásában a doménnév szintjének szempontját alkalmazták (83. pont).

47 – Lásd ismét a fent hivatkozott Pammer és Alpenhof ügyben hozott ítélet 84. pontját.

48 – Pichler, R., en Hoeren, T., és Sieber, U. (szerk), *Handbuch Multimedia-Recht[…]*, i. m., 25. fejezet, 224. pont és Roth, I. *Die internationale Zuständigkeit[…]*, i. m., 283. o.

66. Az imént kifejtett szempontok lehetővé teszik az igazságszolgáltatás számára annak megállapítását, hogy a vitatott információ objektíve releváns-e egy adott területen. Amennyiben egy információ objektíve relevánsnak minősül egy tagállamban, és ez egybeesik azzal az állammal, ahol a személyiségi jog jogosultja „érdekeinek központja" található, álláspontom szerint az adott állam bíróságai hatáskörrel rendelkeznek a jogellenes cselekménnyel okozott károk megtérítése iránti per lefolytatására. Az a tagállam, ahol mindkét körülmény együttesen fennáll, nyilvánvalóan az a hely, ahol az igazságszolgáltatás a legkedvezőbb helyzetben van a tényállás megismeréséhez és a teljes ügy megítéléséhez. Az említett bíróság lesz végül az a fórum, ahol a „konfliktus súlypontja" található.

67. Összefoglalva, azt javaslom a Bíróságnak, hogy a 2001/44 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti „hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet" kifejezést úgy kell értelmezni, hogy a személyiségi jogok több tagállamban, interneten terjesztett információ általi megsértése esetén a személyiségi jog jogosultja kártérítési pert indíthat,

– a személyiségi jogot sértő közlés kiadójának székhelye szerinti tagállam bíróságai előtt, amelyek joghatósággal rendelkeznek az említett jogok megsértéséből eredő károk megtérítése vonatkozásában, vagy

– minden olyan tagállam bírósága előtt, amelyben a közlést terjesztették, és amelyben a személyiségi jog jogosultja a hírneve elleni támadásra hivatkozik, mely bíróságok kizárólag az adott tagállamban okozott károk megállapítása vonatkozásában rendelkeznek joghatósággal, vagy

– azon tagállam bíróságai előtt, ahol a szóban forgó javak és érdekek közötti „konfliktus súlypontja" található, amelyek a személyiségi jog megsértéséből eredő károk teljességének megtérítése vonatkozásában joghatósággal rendelkeznek. A tagállam, ahol a „konfliktus súlypontja" található, az az állam, amelynek területén a vitatott információ objektíve és különösen releváns, és ahol a személyiségi jog jogosultja „érdekeinek központja" található.

VII – Az eDate Advertising ügyben (C-509/09. sz. ügy) előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

68. A harmadik kérdésével a Bundesgerichtshof a jelen ügyre

vonatkoztatottan, az elektronikus kereskedelemről szóló 2000/31/EK irányelv 3. cikke (2) bekezdésének alkalmazási körével kapcsolatban tesz fel kérdést. Összefoglalva azt kívánja megtudni, hogy az említett rendelkezés, amely kimondja, hogy „a tagállamok nem korlátozhatják a szabályozott területtel összefüggő okokból az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások másik tagállamból történő nyújtásának szabadságát", magában foglal-e egy alkalmazandó jogszabályt, vagy amennyiben nem, egyszerű korrekciót a jogvitában alkalmazott nemzeti jogban foglaltakhoz.

69. Az utóbbi kérdésre adandó válasz némi általános jellegű, előzetes vizsgálatot igényel.

70. A Bundesgerichtshof ezt a kérdést teszi fel, és ezzel azt veti fel, hogy mennyiben merül fel kétség az alkalmazandó jogot illetően egy, a jelenlegihez hasonló jogvitában. Valójában a kérdést így is lehetne érteni: vajon a 2000/31 irányelv nemzeti szinten a nemzetközi magánjog harmonizációját valósította-e meg azáltal, hogy egy olyan kollíziós szabályt írt elő, amely a kiadó székhelye szerinti állam anyagi joga szerinti bíróságra utal? Amennyiben a válasz nemleges, és a Bíróság arra az álláspontra jut, hogy nem állapítható meg ilyen harmonizáció, a Bundesgerichtshof kérdése ezt követően a 2000/31 irányelvnek a német nemzetközi magánjog vonatkozásában fennálló alkalmazási körére és hatására („érdemi korrekció") irányul, amely ily módon alkalmazandó lenne az eDate Advertising ügyhöz hasonló esetben.

71. Amennyiben az értékelésem helyes, álláspontom szerint mindenekelőtt emlékeztetni kell a jelen kérdés különös tárgyát képező 2000/31 irányelv funkcionális és rendszertani helyzetére. A „belső piac" cím alatt az említett irányelv 3. cikke olyan rendelkezést tartalmaz, amely a szolgáltatásnyújtás szabadságának hagyományos tartalmát tükrözi. A rendelkezés a másodlagos jog eszközével fejez ki egy, az elsődleges jog által az EUMSZ 56. cikkben szabályozott biztosítékot, az elektronikus kereskedelemről szóló szabályozás harmonizációja által megkívánt sajátosságokhoz igazítva azt. A rendelkezés első bekezdése megerősíti a szolgáltatást nyújtó tagállam jogszabályainak alkalmazhatóságát, míg a második a szolgáltatást nyújtó által a letelepedés tagállamában teljesített jogi feltételek figyelembevételének szükségességét hangsúlyozza. Az említett bekezdés teljesen világosan és még egyszer rögzíti a kölcsönös elismerés elvét, a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően.[49] Ezt követően a szolgáltatásnyújtás szabadságának

49 – Lásd többek között a 120/78. sz. Rewe-Zentral (ún. „Cassis de Dijon") ügyben 1979. február 20-án hozott ítéletet (EBHT 1979., 649. o.); a 261/81. sz. Rau-ügyben 1982. november 10-én hozott ítéletet (EBHT 1982., 3961. o.) és a 407/85. sz., Glocken és társai ügyben 1988. július 14-én hozott ítéletet (EBHT 1988., 4233. o.), valamint a 90/86. sz. Zoni-ügyben hozott ítéletet (EBHT 1988., 4285. o.). A letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága vonatkozásában lásd többek között a 279/80. sz. Webb-ügyben 1981. december 17-én hozott ítéletet (EBHT 1981., 3305. o.); a 205/84. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1986. december 4-én hozott ítéletet (EBHT 1986., 3755. o.) és a C-76/90. sz. Säger-ügyben 1991. július 25-én hozott ítéletet (EBHT 1991., I-4221. o.).

pontosítása kiegészül a hivatkozott cikk (4) bekezdésével, amely azokat az indokokat részletezi, amelyekre a tagállamok a szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivétel céljából hivatkozhatnak az említett ágazatban.

72. A fentiek alapján, a minket foglalkoztató kérdés megfogalmazása vonatkozásában bizonyos távolságot érzékelhetünk attól, amit a 2000/31 irányelv 3. cikke összességében mond, vagy legalábbis mondani látszik. A hivatkozott rendelkezés végeredményben, és ahogy láttuk, meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett egy tagállamnak szabályoznia kell egy, a belső piacon működő ágazatot, amely tartalmazza a szolgáltatásnyújtás szabadságának tartalmát, amely – mint az közismert – magában foglalja a kölcsönös elismerés elvét. A hivatkozott cikk azonban nem vezet be olyan rendelkezést, amely arra kötelezné azt a tagállamot, ahol a szolgáltatást nyújtják, hogy a szolgáltatást nyújtó székhelye szerinti nemzeti jogot alkalmazza. A 2000/31 irányelv 3. cikke egyszerűen pontosítja a szolgáltatásnyújtás szabadságának tartalmát, és ezzel azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén a kölcsönös elismerés technikáját kell alkalmazni.

73. Álláspontom szerint a fenti értékelést támasztja alá a 2000/31 irányelv 1. cikke, amelynek (4) bekezdése kimondja, hogy „ez az irányelv nem állapít meg újabb nemzetközi magánjogi szabályokat, és nem foglalkozik a Bíróságok hatáskörével". A szöveg tehát közvetlenül nem szabályozza, és nem is harmonizálja sem a vonatkozó alkalmazandó jogot, sem a bírósági joghatóságot.[50] Végsősoron, a nemzetközi magánjog szempontjából semleges szabályozásról van szó, amely nem változtatja meg és nem újítja meg a hatáskör meghatározásának szempontjait, az alkalmazandó jogot vagy a többi tagállamban hozott bírósági határozatok elismerését.[51]

74. A 2000/31 irányelvben foglalt kollíziós semlegesség előírása tájékoztatást ad a hivatkozott 3. cikk értelmezését illetően, mivel rendszertanilag az irányelv 1. cikkében található. Semmi sem mutat ezzel szemben arra, hogy a 3. cikk az 1. cikk alóli kivétel lenne.

75. A másik meggyőző bizonyíték arra, hogy a 2000/31 irányelv nem ad nemzetközi magánjogi választ, a nemzeti jogrendekben található, pontosabban a hivatkozott normát átültető belső szabályokban. A jelen ügyben

50 – E tekintetben lásd Martiny, D., in *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, 10. kötet, TMG § 3 Herkunftslandprinzip, 5. kiadás, Beck, München, 2010, 36. pont.

51 – A 2000/31 irányelv (23) preambulumbekezdése megismétli ezt az elvet, hozzátéve, hogy „ennek az irányelvnek nem célja, hogy a kollíziós nemzetközi magánjog terén további szabályokat állapítson meg, és nem foglalkozik a Bíróságok hatáskörével sem; a nemzetközi magánjog szabályai szerint megállapított alkalmazandó jog rendelkezései nem korlátozhatják az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások nyújtásának ebben az irányelvben rögzített szabadságát".

meg kell állapítani, hogy a tagállamok heterogén módon ültették át a 2000/31 irányelv 3. cikkét. Amíg néhányan az alkalmazandó jog vonatkozásában vezettek be szabályokat[52], más tagállamok a kölcsönös elismerés kifejezetten nevesített átültetését választották[53]. Utóbbi esetben megfigyelhető, hogy bizonyos jogrendek a hivatkozott 3. cikket szó szerinti formájában emelték át.[54]

76. Ezenkívül a 2000/31 irányelv olyan olvasatának, amelyből az alkalmazandó jog meghatározására következtethetünk, ellentmond a polgári ügyekben történő bírói együttműködésre vonatkozó másodlagos jog jelenlegi helyzete. Amint az közismert, a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II"-rendelet) kizárja alkalmazhatóságát „a magánélet és a személyiségi jogok – többek között a jóhírnév – megsértéséből eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyok" vonatkozásában.[55] A rendelet előkészítő munkái mutatják a tagállamok által e kérdés vonatkozásában kialakított szempontok közötti jelentős eltéréseket, amely a rendelet alóli kivételhez vezetett, amelyre jelenleg a Bizottság keres megoldást egy jogalkotási kezdeményezéssel.[56] Álláspontom szerint egyre kevésbé kétséges, hogy a 864/2007 rendeletnek az imént említetthez hasonló kivételt kellett kidolgoznia, amennyiben a 2000/31 irányelv a tárgyban alkalmazandó nemzeti jogok vonatkozásában harmonizációs rendelkezést írt elő.

77. Ezért és a fent kifejtett érvekre tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy mindenekelőtt azt a választ adja, hogy a 3. cikk nem valósít meg olyan harmonizációt, amely a tagállamok számára kollíziós jellegű normát írna elő.

78. Végül, a hivatkozott bíróság azzal a felvetéssel zárja harmadik kérdését, hogy a 2000/31 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése vagylagosan „anyagi jogi szintű korrekciót jelent-e, amely a nemzeti kollíziós szabályok szerint alkalmazandónak nyilvánított jog anyagi jogi következményét tartalmilag módosítja, és a származási ország rendelkezéseire korlátozza".

79. Ez a kérdés – ahogy az előzőekben hangsúlyoztam – a 2000/31 irányelv 3. cikkének

52 – Ez a helyzet Ausztriában, Franciaországban, Luxemburgban, a Cseh Köztársaságban, Lengyelországban, Portugáliában és Szlovákiában.

53 – Ahogy Németország, Belgium, Ciprus, Dánia, Észtország, Finnország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Málta, Hollandia, Spanyolország, Svédország, Románia és az Egyesült Királyság.

54 – Ez a helyzet különösen Németországban.

55 – A 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (*HL L 199., 40. o.)* 1. cikke (2) bekezdésének f) pontja.

56 – Álvarez Rubio, J.J., (szerk.), *Difamación y Protección de los Derechos de la Personalidad: Ley Aplicable en Europa*, Aranzadi, 2009.

nemzetközi magánjogi rendelkezésként történő értelmezését rejti magában. Mindenesetre amennyiben kizárjuk a hivatkozott rendelkezés kollíziós jellegét, nyilvánvalóvá válik, hogy a rendelkezés nem harmonizálja a jelen ügyhöz hasonló esetek vonatkozásában alkalmazandó jog meghatározásának rendjét. Ez azonban nem eredményezi azt sem, hogy a 3. cikk önmagában az alkalmazandó jog nemzeti rendelkezésének korrekciós normájaként viselkedjen. Ahogy a jelen indítvány 71–73. pontjában kifejtettem, a hivatkozott rendelkezés az elektronikus kereskedelem területén működő szabad szolgáltatásnyújtás szabályozására korlátozódik. Egy bíróság, amely egy nemzetközi vonatkozású jogvitában a kölcsönös elismerés elvének technikáját alkalmazza, nem a szolgáltatásnyújtó honossága szerinti állam jogát alkalmazza, hanem – amennyiben nem állnak fenn igazoló okok – a szolgáltatást az adott államban szabályozó rendelkezések teljesítésének érvényesítésére kell korlátozódnia.[57] Ez igazolás útján nem zárja ki, hogy a fórum állama kiegészítő intézkedéseket fogadjon el, amelyek célja a különös támogatást érdemlő javak védelme (lásd a hivatkozott 3. cikk (4) bekezdését). Azonban semmi esetre sem valósul meg a honosság tagállama szerinti jog alkalmazása, ahogy az irányelv rendelkezései alapján a hatáskörrel rendelkező bíróság állama sem köteles szélesebb védelmi intézkedések elfogadásával előírni a nemzetközi magánjog korrekcióját.

80. Ezért álláspontom szerint az sem állítható, hogy a 2000/31 irányelv 3. cikkének célja egy harmonizált anyagi korrekció az alkalmazandó anyagi joghoz. A 3. cikk feljogosítja a tagállamokat, hogy az irányelv és az EUMSZ 56. cikk által biztosított mérlegelési jogkörükben intézkedéseket fogadjanak el a különös biztosítékot érdemlő érdekek védelmében, a szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivételként. Következésképpen, a német jogalkotó jogosult ilyen kivételeket megfogalmazni, anyagi jogi intézkedéseken keresztül, vagy adott esetben az alkalmazandó jog korrekciós rendelkezései által. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a 2000/31 irányelv kollíziós jogi megoldást adna a problémára.

81. Összefoglalóan, álláspontom szerint a 2000/31 irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem ír elő sem kollíziós normát, sem „érdemi korrekciót". A hivatkozott rendelkezés jogalkotási pontosítást fejez ki a jogszabályok összehangolása szempontjából, az elektronikus kereskedelemben alkalmazott szolgáltatásnyújtás szabadsága vonatkozásában, amely ugyanakkor feljogosítja a tagállamokat, hogy az irányelv és az EUMSZ 56. cikk által biztosított mérlegelési jogkörükben – a szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivételként – intézkedéseket fogadjanak el a különös biztosítékot érdemlő érdekek védelmében.

57 – Lásd Sánchez Lorenzo, S., *Derecho Privado Europeo*, Comares, Granada, 2002, 137. és 138. o., és Sonnenberger, H.J., „Europearecht und Internacionales Privatrechts", *Zeitschrift für Rechtsvergleichung, Internacionales Privatrecht und Europarecht*, 1996, 3. és azt követő oldalak.

VIII – Végkövetkeztetések

82. A kifejtett érvek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Bundesgerichtshof és a Tribunal de grande instance de Paris által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

„1) A joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 2001/44/EK tanácsi rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti »hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet« kifejezést úgy kell értelmezni, hogy a személyiségi jogok több tagállamban, interneten terjesztett információ általi megsértése esetén a személyiségi jog jogosultja kártérítési pert indíthat,

– a személyiségi jogot sértő közlés kiadójának székhelye szerinti tagállam bíróságai előtt, amelyek joghatósággal rendelkeznek az említett jogok megsértéséből eredő károk megtérítése vonatkozásában, vagy

– minden olyan tagállam bírósága előtt, amelyben a közlést terjesztették, és amelyben a személyiségi jog jogosultja a hírneve elleni támadásra hivatkozik, mely bíróságok kizárólag az adott tagállamban okozott károk megállapítása vonatkozásában rendelkeznek joghatósággal, vagy

– azon tagállam bíróságai előtt, ahol a szóban forgó javak és érdekek közötti »konfliktus súlypontja« található, amelyek a személyiségi jog megsértéséből

eredő károk teljességének megtérítése vonatkozásában joghatósággal rendelkeznek. A tagállam, ahol a »konfliktus súlypontja« található, az az állam, amelynek területén a vitatott információ objektíve és különösen releváns, és ahol a személyiségi jog jogosultja »érdekeinek központja« található.

2) A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem ír elő sem kollíziós normát, sem »érdemi korrekciót«. A hivatkozott rendelkezés jogalkotási pontosítást fejez ki a jogszabályok összehangolása szempontjából, az elektronikus kereskedelemben alkalmazott szolgáltatásnyújtás szabadsága vonatkozásában, amely ugyanakkor feljogosítja a tagállamokat, hogy az irányelv és az EUMSZ 56. cikk által biztosított mérlegelési jogkörükben – a szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivételként – intézkedéseket fogadjanak el a különös biztosítékot érdemlő érdekek védelmében."